Број 2734 У Новом Саду, у четвртак 11. (24.) децембра 1908. Година XLIII.

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот од сваке врсте оваких ситних слова,

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Лов на „велеиздајнике“.

Нова Градишка, 8. децембра.

И та комедија се већ свршава. Да није жалосна, била би смешна, и ми би се од срца насмејали. Већ скоро два месеца како ловци на велеиздајнике круже, као јастребови, око нашега котара. Позивљу се сви могући куфераши и душмани наши, и преслушавају, тражи се ма један бледи зрачак, који би налик био на какав било доказ, да су Срби радикалци велеиздајници. Боже, шта све не привиђају у сну и на јави наши противници! Завере, састанци, договори, бомбе и све страхоте не даду им мирно спавати. Чак у црквеним јабукама назиру велеиздајничке списе; можда чак и бомбе! Радикали: Калафатић и Кутузов труну у азачкој тавници беловарској већ два месеца.

Наш једномишљеник, поп Марко Витас из Врбовљана, био је позван за 12. (25.) октобар т. г. у недељу после подне у Окучане у оружничку касарну на преслушање; а остали Срби радикалци остављени су били за касније; док напокон једва једном не дођоше да доврше; и то баш на дан св. оца Николе. Наравно, католичка црква не слави тога „грчко источног бискупа“, а Хрвати немају ни појма о светињи Србинова крсног имена. Свечари поп Јован Јовановић из Рајића, па Тоша Лазић и други били су позвани пред истражног суца у Н. Градишку. Наравно, да поп Ј. Јовановић, као парох, није могао а ни смео доћи, а код куће оставити своју крсну славу и крсну славу својих парохијанаца, око 150 кућа, без службе божје и без освећења колива, па је то пријавио суцу истражитељу и захтевао, да се његово преслушање одреди за који други дан.

Т. Лазић је ипак дошао пред Кошутића, али је по преслушању приговорио том вређању и верских и нацијоналних осећаја Србинових, и казао: „И Турци су били толико пажљиви, па су пустили Србину његову крсну славу и свећу у миру, а ви сте гори од Турака, ви недате Србима мира, ни на дан њихове крсне славе“.

Кошутић који и сам тврди да су његови стари држали „кућног патрона св: Михаља“, извинио се је тобоже, да није знао. —

И ако самосталци тврде, да су они мученици, и да се диже хајка само на њихове присташе, а ми радикали, да седимо у затишју, ето им примера. Преслушани су др. Плато Чуповић, Тоша Лазић, Совро Татомировић, а и неки самосталци.

У ствари нема ништа, него подла денунцијација неког Цурића из Ст. Градишке, који је наше прваке денунцирао, да су се у Ст. Градишци код Јове Калафатића састајали, и да су тобоже тамо пјевали и наздрављали. Др Чуповић поднео је против истога денунцијанта и клеветника казнену пријаву ради злочина потворе, па нек понесе и праведну казну за своју клевету. —

Сви су „велеиздајници“ по §. 182. к. п, пуштени на слободу. а није ухапшен нико. —

Морамо истакнути, да се и стражни судац Кошутић није могао уздржати, а да из њега не избије она силна жуч и мржња на Србе, нарочито кад је преслушавао др. Чуповића; међутим се намерио био на онога, ко ће му одбрусити.

Па шта им сметамо, шта смо им криви? Криви смо што смо живи, што смо Срби, а нисмо Хрвати.

Смета им наш барјак, боде им очи „некултурна“ „грчка“ ћирилица, боли их ако се удружујемо, ако смо свесни и напредни. Не трпе, ако имамо српску штедиону без примјесе хрватских Чивута; ако имамо српску читаоницу без примесе хрватских куфераша; не дозвољавају да Срби, и тамо, где су велика већина, бирају у општинско веће већину Срба већника.

То се зове „велико-српска пропаганда“; то је „велеиздаја“; то се забрањује. Истражни суци се труде да докажу, да смо ми Хрвати, и да треба да то, ако још нисмо, бар постанемо, да се претопимо, да се изгубимо да нас нестане. Чак ни св. Сава није био Србин.

Срамотне подвале ничу на сваком кораку као гљиве. Наравно, где нешто труне, где је много буништа, тамо је погодан терен за гљиве. Опкољени смо са шпијунима и денунцијантима.

Оружници имају пуне руке посла тражећи динамит и бомбе, сад код овога, сад код онога.

У четвртак 10. децембра п. р. дођоше и у Врбовљане код поп Марка Витаса, и доведоше му на суочење једног сељака Хрвата из Г. Богићевца. Шта мислите, чим сумњиче тог „несретног влашког“ попа?! — да је хтео, ништа мање, него да подметне бомбу под римокатоличку жупну цркву у Г. Богићевцима!...

Зар не, лепе ствари!

Међутим је у онога сељака било ипак толико поштења и стида, те је одговорио оружницима, да није попа Марка видео у Г. Богићевцима ноћу код њихове цркве.

Ово су врло чудне појаве.

β.

Анексија Босне и Херцеговине и независна Бугарска

Аустроугарска и Русија.

„Будапешти Хирлап“ има вест из Париза како од последње руске ноте Аустроугарској сматрају, да је међународни положај мање повољан. Та се нота сматра као прекид непосредних преговора између Аустроугарске и Русије. Та нота још није званично достављена свима великим силама, али ипак дознају ово: Русија прихвећа предлог Аустроугарске, да велике силе међусобно воде преговоре гледе анексије, али Русија ће тек тада ступити у непосредне преговоре са Аустроугарском, када се ова претходно споразуме са свима великим силама, осим Русије, у ствари анексије Босне и Херцеговине.

Говор Извољскога.

Ми смо већ донели по Лондонском листу „Дељи Мељу“ о чему ће отприлике говорити руски министар спољних послова Извољски у думи. Страни листови доносе да ће тај говор имати шест тачака: 1. Руска влада није ни посредно ни непосредно помагала засебне преговоре између Аустроугарске и Турске. — 2. Извољски никад није изјавио у име Русије, да ће пристати на анексију Босне и Херцеговине ни пре ни после објаве анексије. Русија се чврсто придржава свога становишта, да је босанско-херцеговачко питање међународно питање и да се може решити само у споразуму са силама потписницама берлинског уговора. То гледиште Русијино дели и Енглеска, Француска и Италија. — 3. У случају, да велике силе хтедну пристати на анексију, Русија ће захтевати, да се признају и познате отштете балканским државама. — 4. Русија се радује, да дође до савеза између балканских држава и гледа у томе савезу јамчевину за правилан ток и мирно решење уздрманог положаја. Жели, да се очувају интереси Турске, с којом хоће да се зближи. — 5. Положај Аустроугарске је у овом часу тежак, јер бечка влада није водила рачуна о тачно одређеном гледишту Русије, Енглеске, Француске, Турске и Италије у босанско-херцеговачком питању; испустила је из вида против-аустријски покрет у Италији; није предвидела бојкот аустријске робе у Турској, а ни унутрашње заплете, међу својим народима. — 6. Данашњи заплет може се решити једино на европској конференцији и нада се, да ће се све решити мирним путем.

Турци и Бугари.

Бугари су много љути, што је у турској престоној беседи њихов „цар“ назван валијом Источне Румелије и кнезом бугарским Турци држе, да Бугари зато немају права да се љуте. Њихови владари с правом су могли још и данас назвати: „Кнез Фердинанд султанов маршал и главни ађутант“. Уопће, кажу, о Бугарској се у турској престоној беседи говори врло благо. За Бугарску је боље, да се окане љутње, па да се споразуме са Турском и тиме уреди свој међународни положај.

Вести из Турске.

„Јени Газета“ потврђује глас, да ће вођа младотурски Ахмед Риза бити именован за министра просвете — Турска влада је управила ноту цариградској источно-православној патријаршији, у којој поново озбиљно захтева, да уклони грчког митрополита у Драми. — У турском сабору оверовили су до сада 200 мандата, а уништили су два. Сутра бирају саборског председника и потпредседнике, које ће султан имати да потврди. Прексутра ће отпочети адреска расправа. У току ове недеље тражиће левица, да се сенатори не именују него бирају. — Турска влада је израдила више планова за градњу жељезничких пруга. Дужина нових пруга износиће 3200 километара.

Аустроугарска и Бугарска.

Како новине јављају, софијски опозициони листови изнели су на јавност тајни уговор између Аустрије и Бугарске, који је закључен 1897. год. По том уговору Аустрија је примила на себе обавезу, да помаже Бугарску при њеном заузимању Адријанопољског вилајета с некојим излазима на Црно Море. Бугарска пак дужна је да помаже Аустрију при њеном продирању ка Солуну и подизању новопазарске жељезничке пруге Увац—Митровица, да се одрекне својих тежња на Добруцу и да не буде противна стварању румунског егзархата. Аустрија је опет приволела Румунију, да се окане својих захтева на Транзсилванију.

Нова митрополија.

Сплитско, „Наше Јединство“ доноси из поузданог извора вест, да се, од кад је анектирана Босна и Херцеговина, ради на оснивању једне нове православне митрополије са седиштем у Бечу. Четири босанско-херцеговачка и два далматинска митрополита сачињавали би са тим новим, бечким митрополитом нови синод. Највише изгледа за првог бечког митрополита имаде садашња задарски епископ Милаш.

Сарајевска „Српска Ријеч“ енергично захтева од позваних, да се одмах изјаве, је ли та вест истинита, како би српски народ могао за времена предузети све, да се обрани и спасе од бечких митрополија,

---

Наставни план за основне школе.

Угарски министар просвете гроф Апоњи издао је нови наставни план за основне народне школе, израђен у смислу

XXVII. зак. чл. од 1907. године. Тај је план послао свима школским надворништвима, е архијским управама и управним одборима мунецчпија У пропратној наредби министровој стоји: ако се учитељском погрешком овај наставни план не одржава или се обука у мађарском језику покаже недовољном, учитељ ће се дисциплинарно казнити. Ако се пак испостави, да су осим учитеља криве оне недржавне власти, под чијом управом стоји више школа, или свештеници онда ће се казнити и ови Школски надворници приликом прегледања школа имају, да испитају: да ли је учитељ немађарске школе способан да предаје мађарски језик; да ли се строго придржава овог наставног плана; ако га се не придржава, да ли његов наставни начин задовољава и најзад да ли је постигнут успех прописан за поједине разреде. Овом наставном плану је циљ, да немађарска деца по свршеном четвртом разреду основне школе могу разумљиво изражавати своје мисли на мађарском језику у писму и речи. Наставни план почеће се изводити 1910—1911. школске године. О овој наредби проговорићемо подробније.

Најлепши муж — убојица

Учитељ у мачевању Ало из Париза убио је недавно у подруму своју жену. Он је признао свој злочин и рекао је, да жали, што није убио и свога седамнаестогодишњег сина. Ало је болесна пијаница. Његов син приповеда, да је у пијанству често пута мучио своју жену. Али је један ванредно леп човек и добио је много пута прву награду код разних светских — како би човек рекао — изложаба лепих мушкараца.

Оружање Француске.

Француски сабор је са огромном већином гласова, 459 против 53, усвојио цео прорачун. Занимљива је нарочито била расправа око појачања француске војске са новим топовима Војни министар Пикар, казао је како Француска несме за остати према свои могућем непријатељу. Ту се разуме Немачка. Систем од четир топа на батерију, уведен је у француској војсци, кад је ова имала топове, који су брже пуцали од немачких. Од то доба је доказано, да су ти топови изврстан војни материјал Истина је да Немачка има данас брзометан топ сличан француском али на 144 топа за један војни корпус, доклаве само 126 брзометних топова, остало су хаубице Изгледа али није у ствари да на 120 француских долазе 144 немачких топова Има извесних ствари о којима не може подробније јавно говорити Један део француске војске свакоме је видљив, али други војни део, који је најважнији, а који се тиче резерве, тај чини снагу Француске. (Одобравање) Одбор зна како је резерва организирана. Француска има батерија за појачавање, што Немачка нема У целом је француска организација боља од немачке. Француски је број топова много већи, но што то изгледа. Француска се у најмању руку може сматрати исто тако снажном као Немачка. (Одобравање) Француски топови испаљују 522 метка, док немачки испале само 360. Француска треба да образује нове топничке регименте, тиме ће осигурати изврсну команду у убојној линији. Пикар је завршио свој говор, како је уверен у родољубље француског сабора и да ће изгласати појачање артиљерије — Сабор је овај говор бурно поздравио и као што смо већ рекли, са огромном већином гласова одобрио то наоружање

Спич.

Познато је нашим читаоцима, да је црногорски кнез Никола, тражио да се као одштета за анексију, врати Црној Гори и Спич Доносимо опис његов Спич је вазда спадао под барску покрајину а имања Спичова су у барскоме пољу. Спич се састоји од седам села од којих у три села живе Срби православни, а у четири Срби католици. Турака у Спичу нема. За турске владавине Спичани су били готово слободни, јер цару нису давали порезе, имали су своје поглавице и барјактаре, а сваки је Спичанин могао имати и носити оружје колико му је воља. Поглавица Спича је, шта више, примао чак и плату од Турака у 500 гроша месечно. Сам град Спич има нешто преко 500 домова из којих се могло сабрати 7—800 ратника за турскога времана. Но од како је Спич потпао под Аустрију, нема у њему ни половина од тога броја војника, јер се половина становништва раселила што у Црну Гору, што у Турску Мали је Спич и сиромашан, али је од старина јуначко гнездо, из кога соколи излећу. У Спичу је добра вода из планине, а поља за обделавање нема више, него 20 дана орања и то на двоје у дужину 2, а у ширину пола часа хода. Код Спича је стари Нехај град, у коме је српска православна црква посвећена св Димитрију По заузећу Нехаја, Турци су га још јаче утврдили, подигли топове на њега, али цркву Димитрију не само да не дираше, но су Срби и даље слободно у њој служили службу божју и крсте у град носили. За утврђење Спича Турци су подигли још два утврђења Катробану и Тобију на аустријској граници. У граду је обично било по 600 до 700 војника. Срби су са Турцима вазда у пријатељству живели, али се та њихова љубав и слога поколебала 1877. године, — јер су Турци пребацивали Спичанима издајство, што их нису помагали у борбама са Црногорцима око Подгорице. Због тога су Турци претили, да ће чак запалити Спич Та претња огорчи тадашњега барјактара (заповедника, командира) спичанскога и овај пошље на Цетиње кнезу Николи гласника, који однесе кнезу жељу Спичана, да се сједине са Црном Гором. — По упутствима Спичана, црногорска војска заузе позиције код села Жушана, пресече спичанским Турцима одступницу к Бару, онемогући им помоћ из Б ра и јуначким јуришом их примора на предају. Преко ноћ Црногорци са јуначким Спичанима заузеше све три турске тврђаве и заробише целу турску посаду. — Кнез Никола у знак свога признања Спичанима раздели међу њих све отето од Турака оружје, а барјактара њихова силна, сада покојна Ива Занко вића, учини командиром спичанским. За поткомандира одреди Стефа Новаковића за капетана Илију Станишића, а и многим другим заслужним Спичанима подари официрске и подофицирске чинове — Касније је Спич одузет Црној Гори и потпаде под Аустроугарску.

Америчка дарежљивост.

Прошле године поклонили су амерички богаташи за научне заводе грдну своту од 1780 милиона круна За црквене и верске сврхе поклоњено је 205 милиона круна, а за музеје и књижнице 500 милиона круна.

Звезда репатица.

У околини Пакраца се 13. о. м. у пола шест сати у вече појавила се звезда репатица велика као клупче. Боја звезде је била жута, а реп жућкасто црвенкаст. Ова појава је трајала више минута, те су је врло многи видели

Ваздушне лађе у војсци.

Из Лондона јављају, да немачка влада намерава да наручи четири Цепелинове ваздушне лађе за ратну употребу. По неким вестима је ратно министарство Немачке одлучило, да ову намеру и оствари. Ваздушне лађе ће се правити под надзором Цепелиновим, а свака ће стати по милион марака. Две ће бити смештене у Вилхелмсхафену, а две у Килу.

Бомбе у вагону.

Јављају из Сплета, да су при чишћењу шибеничког воза у Книну, у једним колима другог разреда наишли на шест бомби. Тврди се, да је исте један млад човек, који је у Сплету ушао у воз, оставио у железничким колима и да је, видећи жандарме у свом купео, оставио бомбе и искрцао се у Книну. Бомбе су биле намењене индустријској железници фирме дрвара Штејнбејс и друг.

Одговорни уредник
Константин Брадварић

Трговина.

Будимпешта, 22. децембра 1908. год

(Брзојавни извештај.

Готова роба.

Раж прве каквоће 20 к. 65 п. до 20 к. 85 п.
Раж средње каквоће 20 к 35 п. до 20 к 55 п
Јечам за храну 16 к 05 п. до 16 к 65 пот.
Јечам за кување пива — к. — п. до к. — п. —
Зоб прве каквоће 17 к. 45 п. до 17 к. 75 п.
Зоб средње каквоће 17 к. 05 п. до 17 к 40 п.
Кукуруз домаћи 13 к. 90 п. до 14 к. 50 п.
Жито за октобар 22 к. 16 п. до 22 к. 18 п.
Раж за октобар 1908. 20 к. 94 п. до 20 к. 96 п.

ТРАЖИМ МЕСТО ЗА ВИНОГРАДАРА.

Ступати могу одма.
Обратити се на администрацију „Заставе“. 1621 1—3

КРОМПИРА

нова роба, нуди вагонима рано најјефтиније.

Александар Мудрок.
928 51— Митровица. (Срем)

Календар РАД

Изишао је из штампе и разашиље се календар „РАД“. У њему је врло одабрана садржина и врло много слика. — Поруџбине треба слати: Управи деоничарског друштва „Рада“ у Руми. Цена му је 80 потура.

ИМАМ НА ПРОДАЈУ КУЋУ

у Срем. Карловцима у доњем крају бр. 667 Кућа има дућан, 6 соба, 4 кујне, штала, шупа и лагум, све под кровом, башту са великим двориштем.
Обратити се код власника
Јована Бакаловића
1619 2—2 у Срем Карловцима.

ОФЕРИРАМ изнимно и без обавезе за готов новац са мога отовариштa у Панчеву уз поузеће
I-а ОРАСЕ, врло леп зрав еспап по 100 кила фор. 17 —
I-а ШЉИВА, босанске, крупан еспап по 100 кила фор 12 —
I а ШЉИВА босанске, ситни и еспап по 100 кила фор 10 50
618 2 3 ЈОВАН ПОПОВИЋ,
„код два Арапина“ у Панчеву (Угарска).

ГРАМОФОНА!

Ни једна кућа не би требала бити без грамофона: он је у кући весеље, говори, пева, свира, тамбура и све могуће што год се чути може.
Ценовници бадава. — Сваког месеца нов комад.
Једини извор српских плоча
Најјефтиније нуди трговина
Мите Ђ. Палића
1570 5—7 у Панчеву.

КАЛАМИТЕ ВИНОВЕ ЛОЗЕ.

Двогодишњих калема са жилама у најбољем стању, шаље 1000 комада по 70 форинти а без жила 30 форинти 1000 комада.
Gustav Kunst
1598 7—10 Каменица (Срем).

КОСТА ТЕОДОРОВИЋ

у Винковцима, треба за своју **гвожђарску радњу** стручно изображеног **помоћника** који говори: српски, немачки и мађарски. 1616 3—3
Ступити може одмах.

ПОТРЕБУЈЕМ ЈЕДНОГ МЛАЂЕГ **КОЛАРСКОГ ПОМОЋНИКА**

Плата добра. — Ступити може одмах. недељно или годишње.
1557 3—3 НИКОЛА КОСТИЋ
Нерадин п т. Ириг (Срем.)

ЈЕДНА **ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА**

која добро ради са великим прометом страних муштерија **ПРОДАЈЕ СЕ због ствари одма** јефтино, јер морам са 1. јануаром 1909 године друго предузеће наступити. — Ближа извешћа даје
611 —3 Франц Книпл,
Нови Сад, Темеринска ул. бр. 18.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.